

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

دانشکده علوم انسانی

پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی

موضوع: تحلیل و بررسی آثار منشور بیژن نجدی

استاد راهنما: جناب آقای دکتر محمدحسین محمدی

استاد مشاور: سرکار خانم دکتر مریم شریف نسب

دانشجو: الماس تاجریان

تابستان ۱۳۸۶

۱۳۸۶/۹/۵

۱۰۴۷۵۱

بسمه تعالی

جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم الماس تاجریان دانشجوی رشته زبان و ادبیات فارسی با عنوان تحلیل و بررسی آثار منشور بیژن نجدی در تاریخ ۱۳۸۶/۶/۱۳ در دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) برگزار شد و مورد تأیید هیئت داوران قرار گرفت.

استاد راهنما: جناب آقای دکتر محمد حسین محمدی

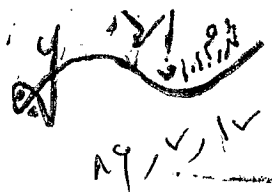

استاد مشاور: سرکار خانم دکتر مریم شریف نسب

اعضای هیئت داوران:

داور داخلی: جناب آقای دکتر محمد رضا برزگر خالقی

۸۶/۷/۱۷

داور خارجی: جناب آقای دکتر سید خلیل قافله باشی

نماینده تحصیلات تکمیلی: جناب آقای دکتر کامران کسایی

به روان پاک پدرم

و دستان مهربان مادرم

۱۳۸۶ / ۹ / ۱۵

چکیده:

متن پایان‌نامه در پنج فصل تنظیم شده است. فصل اول شامل کلیاتی درباره داستان، تاریخ داستان‌نویسی در جهان و ایران، شرح حال بیژن نجدی و روزشمار زندگی اوست.

فصل دوم پیرامون شناخت داستان است؛ تعریف علمی داستان، داستان کوتاه، داستان نو، طرح، ساختار، اجزای داستان و انواع ساختار. سپس تعریف و شرح تئوریک عناصر داستان آمده است؛ یعنی موضوع، مضمون، حقیقت‌مانندی، زاویه دید و انواع آن، شخصیت و انواع آن و شیوه‌های شخصیت‌پردازی، فضا و دو عنصر زمان و مکان، سبک.

در فصل سوم، شش داستان از مجموعه یوزپلنگانی که با من دویده‌اند بررسی شده و عناصر آن به دقت تحلیل و ارزیابی شده است. این داستان‌ها عبارتند از: سپرده به زمین، استخری پر از کابوس، روز اسبریزی، تاریکی در پوتین، شب سهراب‌کشان، چشمهای دکمه‌ای من.

در فصل چهارم، نه داستان از مجموعه دوباره از همان خیابان‌ها بررسی شده و مانند فصل سوم عناصر آن تحلیل شده است: یک سرخپوست در آستارا، آرنایرمان و دشنه و کلمات در بازوی من، دوباره از همان خیابانها، تن‌آبی تن‌آبی، زمان نه در ساعت، بی‌فصل و نادرخت، روان رها شده اشیا، خال، می‌دانست که دارد می‌میرد.

در فصل پنجم عناصر و نکات کلیدی همه داستان‌های نجدی، یعنی سی داستان، در جدول‌های جداگانه تنظیم شده، درصد عناصر کلیدی و تکرار شونده آنها محاسبه شده و در تحلیل نهایی به کار رفته است. ارتباط ساختار و مضمون در آثار نجدی، به دست دادن الگوی آثار او و معرفی سبک نویسنده در پایان آمده است.

سپاسنامه:

لک الحمدُ یا ذالِجودِ والمجدِ والعلیُّ تبارکتُ تُعطی من تشاءُ و تمنعُ

سپاس و ستایش بی‌شمار نثار خداوندی که مرا با دریای بی‌کران رحمت خویش مورد لطف قرار داد؛ زیرا که بی‌یاری او یک گام نمی‌توانستم برداشتم.

و سلام و درود بی‌پایان بر سرور کائنات، آموزگار انس و جان، خاتم پیامبران، محمد مصطفی و خاندان پاکش صلوات الله علیهم اجمعین.

و سپاس بی‌پایان نثار دانشمندان و استادان ارجمند گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) و دانشگاه علامه طباطبایی که از گنجینه دانش ایشان بهره‌مند بوده‌ام.

و سپاس فراوان خدمت استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر محمدی که راهنمایی مرا در نگارش این پایان‌نامه به عهده گرفتند.

و سپاس فراوان خدمت استاد بزرگوارم سرکار خانم دکتر شریف‌نسب که صبورانه و گام به گام همراهی‌ام کردند و همواره مدیون یاری ایشانم.

و سپاسی همواره و جاودانه نثار خانواده‌ی مهربانم که تا ابد شکرگزار هم‌کاری و فداکاریشان خواهم بود.

و سپاس بسیار تقدیم سرکار خانم نجدی به خاطر کمک‌های ارزنده‌شان.

و درودی جاویدان بر همه‌ی رهروان راه دانش و راستی.

۱..... مقدمه

فصل اول: کلیات

۹..... ۱-۱- داستان

۱۰..... ۲-۱- تاریخ داستان‌نویسی

۱۳..... ۳-۱- بیژن نجدی

۱۴..... ۴-۱- روزشمار زندگی بیژن نجدی

۱۶..... یادداشت‌های فصل اول

فصل دوم: شناخت داستان

۱۸..... ۱-۲- تعریف داستان

۱۹..... ۲-۲- داستان کوتاه

۲۰..... ۳-۲- داستان نو

۲۲..... ۴-۲- طرح

۲۲..... ۵-۲- ساختار

۲۳..... ۲-۱-۵- اجزای داستان

۲۳..... ۲-۱-۵-۱- مقدمه

۲۴..... ۲-۱-۵-۲- گره‌افکنی

۲۴..... ۲-۱-۵-۳- کشمکش

۲۵..... ۲-۱-۵-۴- تعلیق یا انتظار

۲۵..... ۲-۱-۵-۵- بحران

۲۵..... ۲-۱-۵-۶- نقطه اوج یا فاجعه

۲۵..... ۲-۱-۵-۷- فرود یا گره‌کشایی

۲۵..... ۲-۱-۵-۸- پایان یا نتیجه

۲۶..... ۲-۵-۲- انواع ساختار

۲۶..... ۲-۲-۵-۱- ساختار علت و معلولی یا خطی

۲۶..... ۲-۲-۵-۲- ساختار مدور

۲۶..... ۲-۲-۵-۳- جریان سیال ذهن

۲۷..... ۲-۲-۵-۴- ساختار ایستا

۲۷..... ۲-۲-۵-۵- ساختار تک پرده‌ای

۲۷..... ۲-۶- عناصر داستان

۲۷	۱-۶-۲- موضوع
۲۸	۲-۶-۲- مضمون
۲۸	۳-۶-۲- حقیقت ماندی
۲۹	۴-۶-۲- زاویه دید
۲۹	۱-۴-۶-۲- دیدگاه دانای کل نامحدود
۳۰	۲-۴-۶-۲- دیدگاه دانای کل نمایشی
۳۰	۳-۴-۶-۲- دیدگاه دانای کل محدود
۳۱	۴-۴-۶-۲- دیدگاه اول شخص
۳۱	۵-۴-۶-۲- دیدگاه تک‌گویی درونی
۳۲	۶-۴-۶-۲- دیدگاه تک‌گویی بیرونی
۳۲	۷-۴-۶-۲- دیدگاه دوم شخص
۳۲	۸-۴-۶-۲- دیدگاه بدون راوی
۳۳	۵-۶-۲- شخصیت
۳۳	۱-۵-۶-۲- شخصیت ساده و جامع
۳۴	۲-۵-۶-۲- شخصیت ایستا و پویا
۳۴	۳-۵-۶-۲- شخصیت‌پردازی
۳۴	۴-۵-۶-۲- شخصیت‌پردازی روایی و نمایشی
۳۵	۶-۶-۲- گفتگو
۳۵	۷-۶-۲- فضا
۳۶	۸-۶-۲- سبک
۳۸	یادداشت‌های فصل دوم
فصل سوم: بررسی مجموعه داستان‌های «یوزپلنگانی که با من دویده‌اند»		
۴۲	۱-۳- سپرده به زمین
۴۲	۱-۱-۳- خلاصه داستان
۴۲	۲-۱-۳- طرح
۴۳	۳-۱-۳- ساختار
۴۳	۳-۱-۳- اجزای ساختار
۴۴	۴-۱-۳- موضوع
۴۵	۵-۱-۳- مضمون
۴۶	۶-۱-۳- زاویه دید

۴۹	۷-۱-۳	شخصیت
۴۸	۸-۱-۳	فضا
۵۱	۹-۱-۳	سبک
۵۳	۲-۳	استخری پر از کابوس
۵۳	۱-۲-۳	خلاصه داستان
۵۳	۲-۲-۳	طرح
۵۴	۳-۲-۳	ساختار
۵۵	۱-۳-۲-۳	اجزای ساختار
۵۶	۴-۲-۳	موضوع
۵۶	۵-۲-۳	مضمون
۵۸	۶-۲-۳	زاویه دید
۵۸	۷-۲-۳	شخصیت
۶۳	۸-۲-۳	فضا
۶۶	۹-۲-۳	سبک
۶۸	۳-۳	روز اسبریزی
۶۸	۱-۳-۳	خلاصه داستان
۶۹	۲-۳-۳	طرح
۶۹	۳-۳-۳	ساختار
۶۹	۱-۳-۳-۳	اجزای ساختار
۷۰	۴-۳-۳	موضوع
۷۰	۵-۳-۳	مضمون
۷۱	۶-۳-۳	زاویه دید
۷۳	۷-۳-۳	شخصیت
۷۶	۸-۳-۳	فضا
۷۸	۹-۳-۳	سبک
۷۹	۴-۳	تاریکی در پوتین
۷۹	۱-۴-۳	خلاصه داستان
۷۹	۲-۴-۳	طرح
۸۰	۳-۴-۳	ساختار
۸۰	۱-۳-۴-۳	اجزای ساختار

۸۱ ۳-۴-۴- موضوع
۸۱ ۳-۴-۵- مضمون
۸۲ ۳-۴-۶- زاویه دید
۸۳ ۳-۴-۷- شخصیت
۸۵ ۳-۴-۸- فضا
۸۶ ۳-۴-۹- سبک
۸۷ ۳-۵-۰- شب سهراب کشان
۸۷ ۳-۵-۱- خلاصه داستان
۸۸ ۳-۵-۲- طرح
۸۸ ۳-۵-۳- ساختار
۸۹ ۳-۵-۳-۱- اجزای ساختار
۸۹ ۳-۵-۴- موضوع
۹۰ ۳-۵-۵- مضمون
۹۴ ۳-۵-۶- زاویه دید
۹۵ ۳-۵-۷- شخصیت
۹۸ ۳-۵-۸- فضا
۱۰۱ ۳-۵-۹- سبک
۱۰۲ ۳-۶-۶- چشمهای دکمه‌ای من
۱۰۲ ۳-۶-۱- خلاصه داستان
۱۰۳ ۳-۶-۲- طرح
۱۰۳ ۳-۶-۳- ساختار
۱۰۴ ۳-۶-۳-۱- اجزای ساختار
۱۰۴ ۳-۶-۴- موضوع
۱۰۴ ۳-۶-۵- مضمون
۱۰۶ ۳-۶-۶- زاویه دید
۱۰۶ ۳-۶-۷- شخصیت
۱۰۸ ۳-۶-۸- فضا
۱۰۹ ۳-۶-۹- سبک
۱۱۱ یادداشت فصل سوم

فصل چهارم: بررسی مجموعه داستان‌های «دوباره از همان خیابان‌ها»

۱۱۳	۱-۴- یک سرخپوست در آستارا.....
۱۱۳	۱-۱-۴- خلاصه داستان.....
۱۱۴	۲-۱-۴- طرح.....
۱۱۴	۳-۱-۴- ساختار.....
۱۱۵	۴-۱-۴- موضوع.....
۱۱۵	۵-۱-۴- مضمون.....
۱۱۸	۶-۱-۴- زاویه دید.....
۱۱۹	۷-۱-۴- شخصیت.....
۱۲۲	۸-۱-۴- فضا.....
۱۲۴	۹-۱-۴- سبک.....
۱۲۵	۲-۴- آرنایرمان و دشنه و کلمات در بازوی من.....
۱۲۵	۱-۲-۴- خلاصه داستان.....
۱۲۵	۲-۲-۴- طرح.....
۱۲۵	۳-۲-۴- ساختار.....
۱۲۶	۴-۲-۴- موضوع.....
۱۲۶	۵-۲-۴- مضمون.....
۱۲۹	۶-۲-۴- زاویه دید.....
۱۲۰	۷-۲-۴- شخصیت.....
۱۳۴	۸-۲-۴- فضا.....
۱۳۵	۹-۲-۴- سبک.....
۱۳۷	۵-۴- دوباره از همان خیابان‌ها.....
۱۳۷	۱-۵-۴- خلاصه داستان.....
۱۳۷	۲-۵-۴- طرح.....
۱۳۸	۳-۵-۴- ساختار.....
۱۳۸	۱-۳-۵-۴- اجزای ساختار.....
۱۳۸	۴-۵-۴- موضوع.....
۱۳۹	۵-۵-۴- مضمون.....
۱۴۲	۶-۵-۴- زاویه دید.....
۱۴۳	۷-۵-۴- شخصیت.....

۱۴۶ ۸-۵-۴ فضا
۱۴۸ ۹-۵-۴ سبک
۱۴۹ ۷-۴ تن آبی، تنابی
۱۴۹ ۱-۷-۴ خلاصه داستان
۱۵۰ ۲-۷-۴ طرح
۱۵۰ ۳-۷-۴ ساختار
۱۵۰ ۱-۳-۷-۴ اجزای ساختار
۱۵۱ ۴-۷-۴ موضوع
۱۵۱ ۵-۷-۴ مضمون
۱۵۴ ۶-۷-۴ زاویه دید
۱۵۵ ۷-۷-۴ شخصیت
۱۵۹ ۸-۷-۴ فضا
۱۶۱ ۹-۷-۴ سبک
۱۶۲ ۱۳-۴ زمان نه در ساعت
۱۶۲ ۱-۱۳-۴ خلاصه داستان
۱۶۲ ۲-۱۳-۴ طرح
۱۶۲ ۳-۱۳-۴ ساختار
۱۶۳ ۴-۱۳-۴ موضوع
۱۶۳ ۵-۱۳-۴ مضمون
۱۶۵ ۶-۱۳-۴ زاویه دید
۱۶۵ ۷-۱۳-۴ شخصیت
۱۶۷ ۸-۱۳-۴ فضا
۱۶۸ ۹-۱۳-۴ سبک
۱۶۸ ۱۴-۴ بی فصل و نادرخت
۱۶۸ ۱-۱۴-۴ خلاصه داستان
۱۶۹ ۲-۱۴-۴ طرح
۱۶۹ ۳-۱۴-۴ ساختار
۱۷۰ ۱-۳-۱۴-۴ اجزای ساختار
۱۷۰ ۴-۱۴-۴ موضوع
۱۷۰ ۵-۱۴-۴ مضمون

- ۱۷۴.....۴-۱۴-۶- زاویه دید.
- ۱۷۵.....۴-۱۴-۷- شخصیت
- ۱۷۹.....۴-۱۴-۸- فضا.
- ۱۸۱.....۴-۱۴-۹- سبک.
- ۱۸۲.....۴-۱۵- روان رها شده اشياء.
- ۱۸۳.....۴-۱۵-۱- خلاصه داستان.
- ۱۸۳.....۴-۱۵-۲- طرح.
- ۱۸۳.....۴-۱۵-۳- ساختار.
- ۱۸۴.....۴-۱۵-۱-۳- اجزای ساختار.
- ۱۸۵.....۴-۱۵-۴- موضوع.
- ۱۸۵.....۴-۱۵-۵- مضمون.
- ۱۸۸.....۴-۱۵-۶- زاویه دید.
- ۱۸۹.....۴-۱۵-۷- شخصیت.
- ۱۹۱.....۴-۱۵-۸- فضا.
- ۱۹۴.....۴-۱۵-۹- سبک.
- ۱۹۵.....۴-۱۷- خال.
- ۱۹۵.....۴-۱۷-۱- خلاصه داستان.
- ۱۹۵.....۴-۱۷-۲- طرح.
- ۱۹۶.....۴-۱۷-۳- ساختار.
- ۱۹۷.....۴-۱۷-۱-۳- اجزای ساختار.
- ۱۹۷.....۴-۱۷-۴- موضوع.
- ۱۹۷.....۴-۱۷-۵- مضمون.
- ۲۰۱.....۴-۱۷-۶- زاویه دید.
- ۲۰۳.....۴-۱۷-۷- شخصیت.
- ۲۰۴.....۴-۱۷-۸- فضا.
- ۲۰۵.....۴-۱۷-۹- سبک.
- ۲۰۷.....۴-۱۹- می دانست که دارد می میرد.
- ۲۰۷.....۴-۱۹-۱- خلاصه داستان.
- ۲۰۷.....۴-۱۹-۲- طرح.
- ۲۰۷.....۴-۱۹-۳- ساختار.

۲۰۸.....	۴-۱۹-۳-۱- اجزای ساختار.....
۲۰۸.....	۴-۱۹-۴- موضوع.....
۲۰۸.....	۴-۱۹-۵- مضمون.....
۲۱۱.....	۴-۱۹-۶- زاویه دید.....
۲۱۱.....	۴-۱۹-۷- شخصیت.....
۲۱۳.....	۴-۱۹-۸- فضا.....
۲۱۴.....	۴-۱۹-۹- سبک.....
۲۱۶.....	یادداشت فصل چهارم.....

فصل پنجم: ارتباط ساختار و مضمون، الگوی آثار و سبک نجدی

۲۱۸.....	۵-۱-۱- جدول‌های عناصر داستان.....
۲۱۸.....	۵-۱-۱- مجموعه «یوزپلنگانی که با من دویده‌اند».....
۲۲۸.....	۵-۱-۲- مجموعه «دوباره از همان خیابان‌ها».....
۲۴۸.....	۵-۲- ارتباط ساختار و مضمون در آثار نجدی.....
۲۶۱.....	۵-۳-۱- الگوی آثار نجدی.....
۲۶۱.....	۵-۳-۱- شخصیت.....
۲۶۵.....	۵-۳-۲- عناصر تکرار شونده.....
۲۷۱.....	۵-۳-۳- سبک.....
۲۷۵.....	یادداشت‌های فصل پنجم.....
۲۷۶.....	منابع و مراجع.....
۲۸۰.....	ضمیمه.....

مقدمه:

داستان‌نویسی ایران با پیشینه‌ای صدساله، در برابر ادبیات کهن و سترگ این مرزوبوم، ادبیاتی نوپاست که منعکس‌کننده تحولات اجتماعی و فرهنگی سده اخیر است. بررسی چنین ادبیاتی کمک فراوانی به شناخت دگرگونی‌های فکری و فرهنگی و گرایش‌های اجتماعی می‌کند.

بیژن نجدی نویسنده‌ای از خطه شمال ایران است که چند اثر برجسته در زمینه داستان کوتاه و شعر به جامعه ادبی عرضه کرده است. این پایان‌نامه به داستان‌ها یا آثار منشور او توجه دارد. سی داستان کوتاه او در دو مجموعه یوزپلنگانی که با من دویده‌اند و دوباره از همان خیابان‌ها خلاقیت و تمایز او را نسبت به نویسندگان هم دوره‌اش نشان می‌دهد. آثار او در زمینه ساختار پیچیدگی خاصی دارد که آنها را در زمره داستان‌های نو قرار می‌دهد و از آثار کلاسیک متمایز می‌کند. تکنیک‌ها و شگردهای او در زمینه فرم، بخشی حاصل نوآوری خوداو و بخشی متأثر از ادبیات جهانی دوره مدرنیسم و پست مدرنیسم است. از جمله این تکنیک‌ها، ساختار دایره‌ای و روایت در روایت، شیوه جریان سیال ذهن، تغییر زاویه دید و استفاده از شگردهای سینمایی است. باید توجه داشت که آثار نجدی از نظر هنری یکدست نیستند. تعدادی از آنها موفق و هنرمندانه است و تعدادی نیز دارای ضعف و اشکال. برخی از داستان‌های او اساساً داستان نیستند؛ بلکه روایت‌هایی بدون طرح و فرم داستانی هستند که نویسنده گاه در آنها موفق بوده

است و گاه ناموفق. از جمله آثار موفق با ساختار بدون طرح، روایت زمان نه در ساعت است و در برابر، روایت یک سرخپوست در آستارا نمونه یک روایت ناموفق است.

زبان ادبی در آثار نجدی ویژگی ممتاز و برجسته‌ای به داستان‌های او داده است. وی شعر را با نثر پیوند زده و زبانی آفریده که گاه به شعر سپید نزدیک می‌شود و می‌توان آن را شعر مثنوی نامید. شعری که در خدمت داستان است و به بافت داستانی اثر آسیب نمی‌رساند. ادبیات کلام نجدی حاصل تخیل قوی و نگاه تازه او به اشیا، عاطفه عمیق، آشنا زدایی، هنجارگریزی، تشخیص و جاندار پنداری، حس آمیزی، بیان متناقض نما، تکرار و ایجاز است. مهارت او در سرودن شعر به وی کمک می‌کند تا واژگان را در خدمت تخیل و نگاه ویژه خود بگیرد، بدون آنکه داستان حالت ساختگی داشته باشد یا زبان شاعرانه به متن داستان تحمیل شود.

محتوا و مضمون آثار نجدی از چند عامل متأثر است. بخشی از آثار او معرف ادبیات اقلیمی شمال ایران است؛ با عناصری مانند باران، محیط روستایی، شهرهای کوچک شمالی، جنگل و مشکلات اجتماعی و زیستی که در چنین مناطقی وجود دارد. بخشی دیگر از آثار او وضعیت سیاسی- اجتماعی دوره‌ای از تاریخ ایران را نشان می‌دهد؛ با یادآوری حوادثی مانند کودتای ۲۸ مرداد، قیام جنگل، ترسیم فضای زندان در دوره استبداد، وحشت، ترور و اعدام، همراه با شخصیت‌هایی چون میرزا کوچک‌خان، رضاخان، استالین، کمونیست‌ها و مبارزان انقلابی. هدف نویسنده جهت‌گیری سیاسی نیست؛ بلکه او سیاهی و خفقان را ترسیم می‌کند و تأثیر چنین فضایی را بر زندگی اشخاص داستان نشان می‌دهد.

یکی از ویژگی‌های بارز آثار نجدی، تکرار تم مرگ است که داستان‌های او را در زمره ادبیات سیاه ایران قرار می‌دهد. مرگ، یأس، شکست، ناکامی، ترس و اضطراب بر آثار او سایه افکنده است. شخصیت‌ها در آثار او تحت تأثیر چنین فضای تیره و مرگباری قرار دارند و قادر نیستند تحول مثبتی در زندگی ایجاد کنند و ناخودآگاه به سمت مرگ و ناکامی کشیده می‌شوند.

تکرار، مهم‌ترین ویژگی سبکی در آثار نجدی است؛ تکرار شخصیت‌ها، عناصر، جملات و تشبیهات، فضاها و مضامین. در این میان شخصیت‌های تکرار شونده اهمیت فراوانی دارند. به طور مثال شخصیتی که در پانزده داستان تکرار می‌شود؛ یعنی در پانزده داستان شخصیت‌پردازی شده و برای شناخت او باید همه این آثار را مورد توجه قرار داد. هدف از این تکرارها به دست دادن یک تصویر کلی است. داستان‌های نجدی الگویی پازل مانند دارد. هر داستان حلقه‌ای است که با داستان دیگر کامل می‌شود و در پایان تصویری کلی به دست می‌آید که نگرش نویسنده را نسبت به زندگی، دنیا و انسان نشان می‌دهد. درکی که خواننده از یک داستان نجدی دارد، با درکی که از خواندن همه آثار او به دست می‌آورد؛ متفاوت است.

هدف از انتخاب موضوع:

بیژن نجدی از جمله نویسندگان معاصر است که آثار او مورد بررسی جدی و دقیقی قرار نگرفته. یکی از آثاری که به داستان‌های او توجه نشان داده، کتاب با ارزش **صدسال داستان نویسی ایران** از نویسنده ارجمند، حسن میرعبدینی است. ایشان به دلیل محدودیت در حجم و نوع کارشان، به اشاره‌ای گذرا و کلی در سه صفحه بسنده کرده است. مقالات اندکی هم درباره نجدی نوشته شده است:

«**عوامل شاعرانگی در داستان‌های بیژن نجدی**» مقاله‌ای است از دکتر حمید عبداللہیان که در آن بلاغت و زبان شاعرانه نجدی را تحلیل کرده است. «**سیر تخیل در داستانهای بیژن نجدی**» مقاله دیگری است از دکتر عبداللہیان که چند روایت از **داستانهای ناتمام** را بررسی کرده است. ایشان روایت‌های اولیه یا پیش‌نویس چند داستان نجدی را با اثر کامل شده آن مقایسه کرده و سیر تخیل نویسنده را به دست داده است. «**خرقه گیاهانه بیژن نجدی**» مقاله‌ای است از کامیار عابدی که در آن اشعار نجدی را نقد و بررسی کرده است. «**یوزپلنگانی که با بیژن نجدی دویده‌اند**» مقاله‌ای است از محمدرضا پریشی که در آن نگاهی گذرا به چند داستان

نجدی دارد؛ بنابراین جای خالی پژوهشی علمی و دانشگاهی دربارهٔ داستان‌های نجدی احساس می‌شد.

شیوهٔ تحقیق:

شیوهٔ تحقیق، روش کتابخانه‌ای است. یعنی کتابشناسی، مطالعهٔ دقیق آثار، فیش برداری، تدوین و تحلیل فیش‌ها، تهیهٔ جدول عناصر داستانی و به دست آوردن بسامد عناصر تکرار شونده، نتیجه‌گیری نهایی براساس اطلاعات به دست آمده و ارائهٔ سبک نویسنده و الگوی آثار او. کوشش نویسنده براین بوده است که به متن آثار نجدی وفادار باشد و از برداشت‌های شخصی و سلیقه‌ای یا نتیجه‌گیری براساس اطلاعات برون‌متنی پرهیز کند. هراستدلال و نتیجه‌گیری همراه با ذکر شواهد متنی است. از آنجا که زبان نجدی ایجاز و ابهام دارد، فهم دقیق متن و نزدیک شدن به زبان نویسنده از اهمیت زیادی برخوردار است.

برای آنکه نتایج به دست آمده از نظر سبک‌شناسی معتبر باشد، همهٔ سی داستان نجدی از دو مجموعهٔ یاد شده بررسی شده است. پانزده داستان به تفصیل شرح شده و عناصر داستانی آن تحلیل و بررسی شده است. در بررسی هر داستان ابتدا خلاصهٔ داستان، سپس طرح، ساختار، اجزای ساختار، موضوع، مضمون، زاویهٔ دید، شخصیت، فضا و دو عنصر زمان و مکان و سپس سبک نویسنده در همان داستان آمده است.

پانزده داستان دیگر نیز پس از مطالعهٔ دقیق، عناصر داستانی آنها استخراج شده و ساختار و مضمون آنها که مهم‌ترین بخش آثار نجدی است، شرح شده. سپس نکات کلیدی هر سی داستان در جدول‌های جداگانه تنظیم شده و نمودار بسامدی براساس آنها ترسیم شده است. سبک کلی و الگوی آثار نجدی با استفاده از این جدول‌ها به دست آمده است.

داستانهای ناتمام سومین اثر منشور نجدی است و شامل آن دسته از آثار اوست که پیش از مرگ فرصت نیافت به اتمام برساند. روایت اولیه یا پیش‌نویس برخی از آثار کامل شدهٔ او نیز در این مجموعه چاپ شده است. برخی از داستان‌های ناتمام در حد یک صفحه یا یک بند است. اولین داستان ناتمام از این مجموعه، مهم‌ترین اثر این کتاب است که به دلیل تناسب

مضمون آن با داستان خال از مجموعه دوباره از همان خیابان‌ها، دربخش بررسی داستان خال به آن اشاره شده است.

معرفی منابع تحقیق:

الف - آثار نویسنده مورد بحث:

یوزپلنگانی که با من دویده‌اند.

دوباره از همان خیابان‌ها

داستانهای ناتمام

ب - آثار تئوریک در زمینه عناصر داستان، نقد داستان و ساختار، مانند:

عناصر داستان، جمال میرصادقی.

مبانی داستان کوتاه، مصطفی مستور.

دستور زبان داستان، احمد اخوت.

آناتومی ساختار درام، نصراله قادری.

کتاب ارواح شهرزاد، شهریار مندنی پور.

نظریه رمان، حسین پاینده و ...

شیوه ارجاع:

سه شیوه ارجاع مستقیم، غیرمستقیم و درون متنی به کار رفته است. در ارجاع مستقیم، عبارت نقل شده از هر کتاب با حروف پررنگ مشخص شده و مرجع آن در یادداشت آخر هر فصل ذکر شده است. در ارجاع غیرمستقیم، از محتوای کتابی در یک بند یا بخش پایان‌نامه استفاده شده، بدون آنکه عبارت دقیق آن کتاب نقل شود. در این مورد مرجع در یادداشت آخر فصل با علامت اختصاری نگ (نگاه کنید به) آمده است. دربخش‌هایی که آثار بیژن نجدی بررسی می‌شود، از ارجاع درون متنی استفاده شده و شماره صفحه هر عبارت نقل شده از

داستان، کنار آن ذکر شده است. مشخصات دقیق آثار مرجع در فهرست منابع و مآخذ آماده است.

مختصری درباره فصل‌بندی پایان نامه:

پایان نامه در پنج فصل تنظیم شده است. فصل اول کلیات است؛ شامل: داستان، تاریخ داستان نویسی، بیژن نجدی، روزشمار زندگی بیژن نجدی. در این فصل به پیشینه داستان در زندگی بشر و توجه کتب آسمانی به شیوه داستان‌گویی برای انتقال پیام وحی، تاریخ داستان‌های کلاسیک و جدید در اروپا، آمریکا و ایران و سیر شکل‌گیری و تحول داستان‌نویسی و سپس شرح حال بیژن نجدی و معرفی آثار او پرداخته شده است.

فصل دوم درباره شناخت داستان است؛ شامل: تعریف داستان، داستان کوتاه، داستان نو، طرح، ساختار، اجزای داستان (مقدمه، گره‌افکنی، کشمکش، تعلیق، بحران، نقطه اوج، فرود یا گره‌گشایی، پایان یا نتیجه)، انواع ساختار (ساختار علت و معلولی یا خطی، ساختار مدور، شیوه جریان سیال ذهن، ساختار ایستا، ساختار تک پرده‌ای)، عناصر داستان (موضوع، مضمون، حقیقت‌مانندی، زاویه دید، شخصیت، گفتگو، فضا، سبک) در این فصل به تعریف دقیق و علمی داستان و اجزای آن، مفهوم ساختار و شرح ساختارهای مختلف و توصیف و شرح عناصر داستان پرداخته شده است. هدف از این بررسی تئوریک، شناخت دقیق داستان و به دست آوردن راهکار نقد عملی آن است.

فصل سوم بررسی مجموعه داستان‌های **یوزپلنگانی که بامن دویده‌اند** شامل: سپرده به زمین، استخری پراز کابوس، روز اسبریزی، تاریکی درپوتین، شب سهراب‌کشان، چشمهای دکمه‌ای من، مرا بفرستید به تونل، خاطرات پاره‌پاره دیروز، سه‌شنبه خیس، گیاهی در قرنطینه. در این فصل شش داستان اول شرح داده و بررسی شده‌اند و چهار داستان دیگر در جدول‌های فصل پنجم آمده است. در بررسی داستان‌ها ابتدا خلاصه داستان سپس طرح، ساختار، اجزای ساختار، موضوع، مضمون، زاویه دید، شخصیت، فضا و سبک هر داستان نقد شده است.